

401111

gazdálkodás

AGRARÖKONOMIAI TUDOMÁNYOS FOLYOIRAT
SCIENTIFIC JOURNAL ON AGRICULTURAL ECONOMICS

A
gazdálkodás
JUBILEUMI ÉVKÖNYVE
1957-2007

A TARTALOMBÓL

Új évtizedek elé

A Gazdálkodás évtizedeiről

Gazdálkodás, állati termék
előállítás, környezetvédelem

Valtózó prioritások
a világban

Információkról újszerűen

Vizsgálati, kutatási
módszerekről

Erdei Ferencről

Pályatűzők

Visszaemlékezések

Arcképesarnok

www.gazdalkodas.hu

2007.

A
gazdálkodás
Jubileumi Évkönyve
1957-2007

50 éve jelent meg a Gazdálkodás első száma

Szerkesztette

Csete László – Tenk Antal

Közreműködtek

Stipkovits Mátyásné
Menyhárt Csaba
Vincze Judit

TARTALOM

Előszó	3
I. A GAZDÁLKODÁS SZERVEZŐDÉSE ÉS ÉVTIZEDEI	4
<i>Gráf József: Új évtizedek elé</i>	<i>5</i>
<i>Enese László: A Gazdálkodás első évtizedeiről</i>	<i>7</i>
<i>Csete László: A Gazdálkodást alapító Erdei Ferenc</i>	<i>15</i>
<i>Csete László – Dimény Imre: A Gazdálkodás fél évszázada</i>	<i>17</i>
<i>Fehér Alajos – Takácsné György Katalin: A Gazdálkodás Baráti Köre</i>	<i>26</i>
II. TANULMÁNYOK	28
<i>Kovács Ferenc: Gazdálkodás – állati termék előállítás – környezetvédelem</i>	<i>29</i>
<i>Csáki Csaba: Változó prioritások a világ agrártermelésében</i>	<i>36</i>
<i>Kapronczai István: Közös felelősség a szakmai és a morális információk közvetítése!</i>	<i>50</i>
<i>Mészáros Sándor: Hatékonyságvizsgálatok és kutatási módszerek a Gazdálkodás folyóiratban</i>	<i>56</i>
<i>Gaál Béla: A magyar borok, borászok és a bormarketing</i>	<i>59</i>
<i>Romány Pál: Állandó készenlétben</i>	<i>63</i>
<i>Tenk Antal: Erdei Ferenc emléke – a Gazdálkodásban</i>	<i>73</i>
III. PÁLYATÜKRÖK, VISSZAEMLEKEZÉSEK	82
<i>Bainé Szabó Bernadett: A Gazdálkodás Junior Bizottságába vezető pályám</i>	<i>83</i>
<i>Buzás Gyula: A Gazdálkodás egész szakmai pályámat végigkísérte</i>	<i>84</i>
<i>Csáki Csaba: Pályámban fontos szerepet játszottak a nemzetközi kapcsolatok</i>	<i>86</i>
<i>Csete László: Pályatükröm és a Gazdálkodás</i>	<i>87</i>
<i>Fehér Alajos: Olvasóból szerzőtárs, majd kiadó</i>	<i>104</i>
<i>Forgács Csaba: A hazai és külföldi szerepvállalások az oktatásban kama- toznak</i>	<i>106</i>
<i>Gaál Béla: A marketinggel elkötelezve</i>	<i>108</i>
<i>Geszti Szilárd: Utam a Junior Bizottságba</i>	<i>109</i>
<i>Harnos Zsolt: A matematikától a klímaváltozásig ívelő pályán</i>	<i>110</i>
<i>Helgertné Szabó Ilona: Büszke vagyok arra, hogy a Gazdálkodás szerző- társa lehettem</i>	<i>111</i>
<i>Kalmárné Hollósi Erika: Élve a tudományos utánpótlás lehetőségeivel</i>	<i>114</i>
<i>Kapronczai István: Pályautamról tömören</i>	<i>115</i>
<i>Kozma András: Bodrogközből Debrecenbe</i>	<i>116</i>
<i>Latkovics György: A Gazdálkodás első felelős szerkesztője voltam</i>	<i>117</i>
<i>Magda Sándor: Hasznossá válni, nem fényleni</i>	<i>118</i>
<i>Markovszky György: Repcedoktortól a vezérigazgatóságig</i>	<i>119</i>
<i>Márton János: Utam a viharok falukutatójából a tudományos igazgatói székig</i>	<i>121</i>
<i>Nagy Frigyes: Ötven éves kapcsolat a Gazdálkodással</i>	<i>122</i>

III. PÁLYATÜKRÖK, VISSZAEMLEKEZÉSEK

A pályatükröket a szerkesztőbizottság tagja, vagy azzal együttműködő személyek írták a **gazdálkodással** kapcsolatban eltöltött éveikről. Amikor elkészültek a kéziratok kiderült, hogy az írások nem csak a **gazdálkodásról** szólnak, hanem érdekesek, változatos tartalmúak, szórakoztatóak, tájékoztatóak és hasznosak is. Például a megjelent sorokból jól tükröződik, hogy az agrár-ökonómiával elkötelezettek számtalan problémakörrel foglalkoztak aszerint, hogy a világ sora hogyan alakult, vagy Magyarország társadalmi, politikai, gazdasági viszonyai miként változtak. Míg fél évszázaddal ezelőtt az üzemszervezők a világ legtermészetesebb dolgának tartották a gazdálkodás természeti adottságaival való számvetést, addig ez a későbbiekben – alapvető szerepében ugyan mit sem változva – jelzőkkel „jött divatba”, s csaknem önálló életre kelt. Igaz, ezt megelőzte a „nagyot”, a „még nagyobb” hajszó „iparszerű mezőgazdasági rendszer”, melyekre – több más mellett – válasz-

ként jelentek meg az előbb említett elnevezések és törekvések.

Az is kiderül az önvallomásszerű írásokból, hogy minden szereplő valamilyen formában és szinten elkötelezett a tudománnyal, ha ez a tudományos címekből, fokozatokból, rangokból nem is derül ki, de azt azonban az olvasó jól megítélheti, hogy a közreműködő szerzők mind hozzátettek valamit az érintett, általuk művelt témakörökhöz.

Az is észrevehető a leírtakból, hogy kis hazánkban viszonylag szerény a szereplők nemzetközi szintre való kijutása, amin a jövőben mindenképpen célszerű változtatni, természetesen nem a honi tevékenység rovására, hanem annak javára, gazdagítására, elismertségére.

A fiatalabb éveikben járó, de már tapasztalt szerzők változatos pályakezdése és eredményei pedig mindenekelőtt a tudományos kutató-oktató pályát választók, vagy azon gondolkozók számára nyújtanak hasznos fogódzót, követendő mintát.

A GAZDÁLKODÁS JUNIOR BIZOTTSÁGÁBA VEZETŐ PÁLYÁM

BAINÉ SZABÓ BERNADETT dr.

Oktatási területem a Vállalati gazdaságtan, Tervezés, Becslés, Vidéki gazdaságok ökonómiája, Turizmus vállalkozás gazdasági ismeretek és Ingatlan értékbecslés tárgyakat foglalja magában. A kutatási területem a vidékfejlesztés témakörén belül a vidéki települések gazdasági, ökológiai-környezeti és társadalmi fejlettségének módszertani fejlesztése; a falusi vendéglátás ökonómiai kérdései és lehetséges kapcsolata a mezőgazdasággal.

Az agrárökonómia, és azon belül a vidékfejlesztés témakörében végzett kutatómunkám eredményeinek többségét PhD értekezésemben foglaltam össze. Az értekezés új, illetve újszerű tudományos eredményei a következők:

- Települések fejlettségének mérésére használt mutatók körének bővítése, rendszerezése.
- A Hortobágyi Nemzeti Park vidékfejlesztésre gyakorolt hatásainak feltárása.
- Kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek értékelése konkrét gazdasági kalkulációkkal.

Eddigi kutatásaimban feldolgoztam a vidéki területek lehatárolásával és fejlettségének meghatározásával kapcsolatos szakirodalmat. Felismertem, hogy az eddig alkalmazott, fejlettség, illetve elmaradottság meghatározására irányuló kutatások általában településnél nagyobb területi egységre összpontosítottak. A korábbi gyakorlat nem értékelte külön-külön a gazdasági, ökológiai és társadalmi helyzetet, a fejlettség vagy elmaradottság ténye egyetlen számban jelent meg. Vizsgálataimban az eddigi gya-

korlathoz képest jóval több, 116 mutató segítségével vizsgáltam négy vidéki település – Balmazújváros, Hortobágy, Tiszacsege és Egyek – fejlettségét gazdasági, ökológiai-környezeti és társadalmi szempontból külön-külön az országos helyzettel összehasonlítva. Megállapítottam, hogy a vizsgált települések fejlettségi sorrendje eltérő a vidék hármaskörének szerint, és olyan települések is elmaradottnak minősülnek, melyeket például a Központi Statisztikai Hivatal nem tekintett annak.

A falusi turizmus helyzetét és fejlesztési lehetőségeit Hortobágy menti településeken és zempléni falvakban mértem fel. Megállapítottam, hogy a falusi vendéglátás nem klasszikus értelemben folyik a vizsgált településeken. Nem kötődik mezőgazdasági tevékenységhez, továbbá az étkeztetés és programszervezés csak elvétve található meg a szolgáltatások között. A falusi vendéglátás kapcsán felmerülő változó költségeket a szállásadók nem tudják elválasztani a háztartási kiadásoktól, így arról sincs konkrét információjuk, hogy ezzel a tevékenységgel mennyi eredményt érnek el. Kidolgoztam egy modellt, mely alkalmas a falusi vendéglátás költség-, hozam-, jövedelem- és megtérülési viszonyainak kimutatására különböző tökeszükségleti viszonyokat feltételezve.

Eddigi munkásságom fontosabb elismerései:

- Köztársasági ösztöndíj, 1998/1999.
- Stanley R. Johnson ösztöndíj (USA, Iowa), 1999.
- Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Tudomány az oktatásban

Szakalapítvány ösztöndíja a Vidéki gazdaságok ökonómiája c. jegyzet megírására, 2004/2005.

• Bloomington-i ösztöndíj (USA, Indiana), 2005.

Összesen 61 publikációt készítettem 1999 óta, melyből 15 idegen nyelvű. A **gazdálkodásban** egy magyar és egy angol nyelvű publikációm jelent meg, melyekből az utóbbit témavezetőmmel, Dr. Nemessályi Zsolt professzorral együtt készítettünk el. A vidékfejlesztéssel kapcsolatos eredményeimet a PhD disszertációm mellett a „Vidéki gazdasá-

gok ökonómiája” c. egyetemi jegyzetben, míg a falusi turizmus helyzetével és gazdasági kérdéseivel kapcsolatos eredményeimet egy szakkönyvben összegeztem.

Nagy megtiszteltetés volt számomra, amikor 2004-ben a Gazdálkodás Junior Bizottságának a tagja lehettem. Azóta három cikket kaptam lektorálásra, melyet próbáltam tudásom szerint a lehető legjobban elvégezni. Mindig nagy szeretettel gondolok a **gazdálkodásra**, hiszen életem legelső publikációja éppen a **gazdálkodásban** jelent meg 1999-ben.

A GAZDÁLKODÁS EGÉSZ SZAKMAI PÁLYÁMAT VÉGIGKÍSÉRTE

BUZÁS GYULA dr.

Amikor a Gazdálkodás Jubileumi Évkönyvének fogalmazom meg gondolataimat, nem kis büszkeséget érzek, hogy a Szerkesztőbizottság tagjaként az elmúlt húsz év folyamán magam is részese lehettem annak a munkának, amelyet ez a folyóirat végzett fél évszázados működése alatt a magyar agrárgazdaság fejlesztése érdekében.

A **gazdálkodás** egész szakmai tevékenységemet végigkísérte. Már egyetemi hallgatóként az ötvenes évek végén, a keszthelyi üzemtani tanszék diákköröseként kezembe kerültek a folyóirat első példányai, amelyeket professzorom, Kulin Sándor ajánlott figyelmembe. Később, amikor a tanszék fiatal tanársegédjeként első előadásaimra készültem, sokat forgattam a **gazdálkodás** lapjait, amely már akkor is a szinte egyedüli igényes üzemi gazdasági forrásmunka volt. 1964 és 1967 között ösztöndíjas aspiránsként a Szovjetunióban dolgoztam. Kandidátusi értekezésemben a belterjesség és a gazdasági haté-

konyság összefüggéseit vizsgáltam termelési és költségfüggvények felhasználásával. Ezekben a kérdésekben a távoli Kubány-vidéken gyakorlatilag az egyetlen, de mindenképpen a legfontosabb szakmai támaszom a **gazdálkodás** volt. Erdei Ferenc – Csete László – Márton János belterjességgel foglalkozó munkáira támaszkodva tudtam csak megvédeni a matematikai-statisztikai módszerekkel végzett vizsgálataim eredményeit. Ezek a módszerek ugyanis az ottani üzemi gazdasági kutatásokban még alig kerültek alkalmazásra. (Annak ellenére így volt ez, hogy a hatvanas évek elején már orosz nyelvre lefordítva is megjelent Heady-nek a mezőgazdasági termelési függvényekkel foglalkozó alapvető munkája.)

Hazatérésem után, az új gazdaságirányítási rendszer szabadabb és racionálisabb viszonyai között magam is tapasztalhattam a **gazdálkodás** fontos szerepét a korszerű ökonómiai ismereteknek a gyakorlati szakemberek felé való közve-

títésében. A folyóirattal való kapcsolatom egyre szorosabbá vált. Ebben nagy szerepe volt Csete Lászlónak, aki a keszthelyi üzemtani tanszék címzetes egyetemi tanára volt, és 1976-tól átvette a **gazdálkodás** felelős szerkesztői feladatainak ellátását is. Hallgatóinkat igyekeztünk ráébreszteni arra, hogy a szakirodalom folyamatos tanulmányozása feltétlenül szükséges ismereteik bővítése, a gyakorlatban felmerülő kérdések sikeres megoldása érdekében. Több tanítványunk későbbi szakmai eredményeit nagyrészt annak köszönhettem, hogy magáévá tette ezeket az intelmeket. A rendszeres 10-20 éves évfolyam-találkozón, hallgatva a volt tanítványok életútjáról szóló beszámolókat, jól megfigyelhető volt ez az összefüggés.

Tudományos kutatásaim ebben az időszakban főként a trágyázás üzemi hatékonyságának és szervezési kérdéseinek vizsgálatára irányultak. Ez mellett a sertéstartás, a takarmánygazdálkodás üzemi kérdéseivel, a középtávú vállalati tervek kidolgozásának módszereivel foglalkoztam. A keszthelyi üzemtani tanszék vezetőjeként (1972-2002), a keszthelyi kar dékánjaként (1976-1979), majd a Pannon Agrártudományi Egyetem oktatási rektorhelyetteseként (1982-1988) sok energiámat kötötte le az agrár-felsőoktatás már akkor is folyamatos reformjának keretében a hallgatók intézmények közötti mobilitását, egyéni érdeklődésüknek megfelelő szakosodásukat biztosító tantervi és oktatásszervezési megoldások kidolgozása. A rendszerváltást követően, a mezőgazdasági vállalati struktúra gyökeres átalakulásának időszakában igyekeztem rámutatni a családi gazdálkodás sajátos érdekviszonyaira, felhívni a figyelmet azokra a tényezőkre, amelyek fejlődésüket, versenyképességüket biztosíthatják. Ezen a területen jól hasznosíthatam azokat a tapasztalatokat, amelyek a két világháború közötti időszakban a keszthelyen

Juhos Lajos és Kulin Sándor irányításával működő kisgazdaságtartási központban halmozódtak fel. A gazdaságok termelési szerkezetének kialakításához, vetésterveinek összeállításához szükséges információk körének bővítése érdekében rendszeresen publikáltuk a főbb növénytermelési ágazatok várható jövedelmezőségére vonatkozó előkalkulációk eredményeit. Szerzőként és szerkesztőként részt vettem a 2000-2001-ben megjelent két kötetes mezőgazdasági üzemtani egyetemi tankönyv összeállításában. Ezekben a kötetekben a piacgazdaság viszonyainak megfelelő, korszerű ökonómiai ismereteket igyekeztünk szerzőtársaimmal egységes szemléletű, könnyen feldolgozható tananyagká formálni.

A Gazdálkodás Szerkesztőbizottságának több mint két évtizede, 1986-tól vagyok tagja. Legfontosabb feladatomban a lektori tevékenységet tekintem, igyekszem a kezdő szakírók munkáját kéziratuk összeállítására, vizsgálataik irányának meghatározására vonatkozó tanácsaimmal támogatni. Úgy érzem, hogy még szűkebb szakmai közvéleményünkben sem tudatosult eléggé, hogy napjainkban a **gazdálkodás** hazánkban gyakorlatilag az egyetlen olyan lektorált tudományos folyóirat, amely az agrár-ökonómiai kutatásokkal foglalkozó szakemberek számára közzéadási lehetőséget biztosít. Ennek a ténynek különösen a fiatal kutatók, a PhD képzésben résztvevők számára van nagy jelentősége, mivel tudományos fokozatuk megszerzéséhez szigorú publikációs feltételeknek kell megfelelniük. A **gazdálkodás** tehát az agrár-felsőoktatás hazai rendszerének nélkülözhetetlen szerkezeti eleme.

Ugyanakkor őszintén meg kell mondanom, hogy a szerkesztőség asztalára doktortjelöltök tollából gyakran kerülnek olyan kéziratok, amelyek témájukat és színvonalukat tekintve nehezen egyeztetők össze azokkal a célkitűzésekkel,